

S Z E R K E S Z T Ő I Ü Z E N E T E K

Egzisztencializmus. — Röviden, egy szerkesztői üzenet szűkreszabott kértében nehéz megválaszolni, mi az egzisztencializmus, mert a keresztény bölcselőben és a teológiában megszokott tömörséggel és világossággal nehéz megfogalmazni és összefoglalni lényegét. Apostolai rendkívül homályosan fogalmazzák meg mondanivalójukat. Az egzisztencializmus a modern bölcsélet egyik legújabb és ma nyugaton igen divatos irányzata, melynek megvan az irodalmi vetülete is. Előfutárai *Kierkegard* és *Dilthey*, fő képviselői *Karl Jaspers*, *Martin Heidegger*, *Paul Sartre* és *Albert Camus*. Az egzisztencializmus elutasítja az elvont racionalista bölcselkedést — ezért is nehéz tartalmát határozottan definiálni. Figyelmét inkább a konkrét egyedi létre fordítja. A létet az egyén egyedi létezésével azonosítja, az egyetemességet, az „esszencia” gondolatát elveti. Főképp az idealizmus bírálatából indul ki. Kifogásolja, hogy az idealizmus mellőzi a konkrét tapasztalatot és hogy egy előre megszerkesztett elméleti rendszerbe akarja beleszorítani a valóságot s közben adós marad a felelettel, miért vagyunk egyediek, egyszerűek és végesek. Az egzisztencializmus szerint egyet tud az ember biztosan megállapítani: „én vagyok”. Az ember ki van vetve a létbe, ki van szolgáltatva a világnak és önmagának, anélkül, hogy megtudhatná, honnan jöttünk, miért kerültünk ide, e világba és hová kerülünk. Magán létezésünkön kívül csak azt tudjuk biztosan, hogy e lét végetér, meghalunk, amíg azonban meg nem halunk, szabadon és függetlenül cselekedhetünk. Az ember legfontosabb feladata e filozófiai irány szerint: meghatározni a helyes, emberhez méltó magatartást. A létnek, a halálnak és szabadságának való kiszolgáltatottság szüli az emberben magatartásának legfontosabb jegyeit: a szorongást, félelmet, a gondot. Az emberek egy része e szorongás elől az apró hétköznapi gondokba menekül. Ez az egzisztencializmus szerint bűn. Hősiességre, heroizmusra van szükség: szabadon, határozottan vállalni kell a halálra szánt életet, úgy, ahogy van, anélkül, hogy tudnánk, honnan jöttünk, hová megyünk. A lét az egzisztencializmus szerint: „a semmi által létbevetett lét rövid, ugrásszerű alámerülése a semmibe”. A keresztény bölcsélet az egzisztencializmus pozitív vonásának látja, hogy oly erősen hangsúlyozza a konkrét, egyedi, véges létet. Helyes és hasznos, ha ezt alaposan szemügyre vesszük és szembenézünk minden vonatkozásával és következményével. Viszont végzetes gyöngöseségnek tartja, hogy megáll az egyedi lét határainál, nem veszi benne észre azt, ami az egyedén, a konkrétén túlmutat, hogy egyoldalú valóság szemléletében nem is veti fel a legnagyobb kérdéseket: azt, hogy honnan jöttünk és hová megyünk. Az egzisztencializmus a közönség széles rétegeihez a szépirodalmon keresztül, *Paul Sartre* és *Albert Camus* művei révén jutott el. Az egzisztencialista szépírók regényeikben és színműveikben szuggesztív erővel rajzolják meg annak az embertípusnak a lelkivilágát, magatartását és cselekedeteit, amely létét — a semmiből a semmibe való ugrását — heroikusan vállalja. E regények és színdarabok révén lett divattá nyugat egyes országai-ban a fiatal intellektuelek egy részénél az a magatartás, amely a természetfeletti világ elvetésében, a vallástól független humanizmusban heroizmust lát. Az egzisztencializmus tanulmányozásának megvan a maga haszna, ha valaki kellő kritikával nyúl hozzá. Vannak kísérletek a „keresztény egzisztencializmus” megalkotására is (*Gabriel Marcel*). Csak soha ne feledjük el, hogy ha létünk összes összetevőit szemügyre vesszük, tudatosítjuk, azok túlmutatnak az egyedi és véges léten. Az embert az értékeszméi önmaga fölé emelik.

P. L. Szeged. — „Az egyik lapban nemrég riportot olvastam egy jehovitáról. Kórházban feküdt, vérátömlesztést kellett volna végrehajtani rajta. De a jehovita hit tiltja a vérátömlesztést. Ezért inkább a halált választotta. Hiába akarták megmenteni az orvosok, vakhite megölt őt. Egy kissé hasonló problémával került szembe most a mi családunk is. Egyik hozzátartozónk, akit nagyon szeretünk, hosszú idő óta betegeskedik. Remény volna rá, hogy életét meghosszabbítaná, ha műtétet hajtanának végre rajta. Ő nem hajlandó alávetni magát. Azt hajtogatja, hogy úgyse gyógyul fel, csak a szenvedését nyújtjuk meg. Hagyjuk meghalni. A család azon vitatkozik, nem kellene-e akarata ellenére megoperáltatni. Mi az egyház álláspontja ebben a kérdésben?” — Az

egyház tanítása — bár a kérdésben konkrét döntésről nem tudunk — itt meg-
egyezik az orvosi és kórházi rendtartás előírásaival. A szabadság elvének tiszteletben tartása követeli meg, hogy senkit akarata ellenére nem lehet ráfektetni a műtőasztalra. Minden műtéthez szükséges a paciens beleegyezése. A kifejezett beleegyezéstől csak olyan esetekben tekintenek el, ha például valaki baleset után eszméletlen állapotban került kórházba és gyors sebészeti beavatkozásra van szükség, hogy életét megmentésék. Bármennyire is szükséges a műtéthez a paciens beleegyezése, senkise dönthet könnyelműen saját élete felett. Kötelességünk, hogy lehetőleg mindent megtegyünk egészségünk helyreállításáért, életünk meghosszabbításáért, ami módunkban áll és ami nem ellenkezik az erkölcsi törvényekkel. Magyarazzák meg hozzátartozójuknak, hogy az ő beleegyezése szükséges ugyan a műtéthez, — ez a szabadság tiszteletben tartásából következik — de kötelessége megmenteni életét, ha van rá egy kis remény — mert ezt parancsolja az ön- és felebaráti szeretet.

Cz. N. *Budapest.* — „Nem tartozom azok közé, akik okkal — ok nélkül szidják az ifjabb nemzedéket és ha valamelyik kamasz hangosabban felnevet, „ez a mai fiatalság!” felkiáltással elszörnyülködnek a fiatalok romlottságán. Nagyon sok rendes fiút és leányt ismerek a fővárosban, környezetemben. Kis-lányom azonban szerencsétlenségére egy olyan társaságot fogott ki, amelyben szinte minden rossz megtalálható, ami kamasz fiúknál és leányoknál csak elő szokott fordulni. Egyelőre nem tudja velük megszakítani a kapcsolatot. Nem az a problémám, hogy elrontják a leányomat, hanem talán az ellenkezője: hogyan illeszkedjek közéjük. Nem bírja ostobaságaikat, közönséges tréfáikat, durva megjegyzéseiket s heves természetű lévén, minduntalan összevész velük. Minap az egyik fiút felpofozta egy szemtelen megjegyzéséért. Az esettel kapcsolatban hosszú vitánk volt: mi a helyes viselkedés egy lány részéről, ha illetlen, vagy éppen trágár megjegyzést vágnak a fejéhez?” Osztjuk álláspontját: egyes országokkal összehasonlítva mi magyarok még nem panaszkodhatunk „teen-ager”-eink, serdülőink miatt, de azért itt is akadnak fiúk, leányok, akiket a táncon, szórakozáson, pénzen kívül semmisen érdekel, szellemi és erkölcsi színvonaluk pedig a szülők hanyagsága, vagy tehetetlensége folytán igen alacsony. A többi, a jólnevelt fiatal nagyon meg kell tanítani, hogy kell e szegény teremtésekkel bántani. Különösen fontos megtanítani a velük való bánásmódra a leányokat. Leány, ha illetlen szót hall, bármennyire is sérti fülét, semmiesetre se pofozkodjék. Ne is tiltakozzék, tegyen úgy, mintha meg se hallotta volna. Illetlenségre durván válaszolni: valamiképp igazolni látszik az illetlenséget. A kamaszban, aki a megjegyzést tette, a leány gorombáskodása ilyenféle gondolatot vált ki: igazam volt, mikor úgy viselkedtem vele, ez közönséges teremtés, aki nem is érdemel mást. S úgy érzi, most már jogában áll a csorbát, melyet a goromba válasz férfiúi hiúságán ejtett, újabb szemtelenséggel megtorolni. Magyarazza meg serdülő leányának, hogy a „srácok” ha modortalanok is, szívük még nem kergesedett meg. Nyegle és izetlen szavaik, grimaszai, gesztusaik: félresikerült, tévútra siklott próbálkozások, amelyeket azért követnek el, hogy elnyerjék mások, társaik, a hasonlókorú fiatal leányok csodálatát, meghódítsák azok szívét. Menti őket, hogy sokszor nincs, aki meg tudná magyarázni nekik: így nem lehet igazi sikert elérni még a velük egykorúak között sem. Értesse meg leányával, hogy ha finoman és tapintatosan keresztlőnéz társai modortalan megnyilatkozásain, sokkal nagyobb hatást érhet el, mint a vitatkozással vagy éppen a pofozkodással. Nem serdülőknél, de megkergesedett szívű felnőtteknél is sokkal maradandóbb és mélyebb hatást vált ki, ha a modortalansággal nem a gorombaságot, hanem a jó modort állítják szembe. A gorombasággal csak pillanatnyi bosszúságot elégíti ki, de ha uralkodik magán és tapintatos viselkedéssel hártja el a mások modorbéli tévedését: a nőiességet, a finomabb szellemet viszi diadalra. A megtévedőket pedig nem legyőzi, többet ér el annál: meghódítja őket.